

Политичка злоупотреба деце

Како је препознати и јасно разликовати од партиципације
деце у друштвени живот

Ива Ераковић

Шта је политичка злоупотреба деце?

“Сматра се да злоупотреба деце у политичке сврхе постоји у ситуацији када се она укључе и употребе у активностима које нису у корист деце, него неког другог, било да је реч о појединцу или странци, користољубљу или престижу.

Одрасли су ти који доводе децу у такве неприхватљиве ситуације користећи њихову необавештеност, лаковерност или отвореност.”

Деца и медији: Правилник против злоупотребе деце у медијске сврхе, Кодекс о заштити деце од политичких злоупотреба, Пријатељи деце Србије, аутор Првослав П. Плавшић, 2019.

Само 9 политичких партија прихватило да ће се придржавати начела из Кодекса од којих је једна из владајуће структуре.

Злоупотреба деце у политичке сврхе је укључивање деце у политички живот од стране одраслих, а које не представља аутентично вршење политичких или партиципативних права детета. Том приликом се детету као појединцу или деци као групи угрожава идентитет, безбедност, развој, достојанство или друга добробит детета.

У крајњој линији овде се ради о коришћењу односа моћи и принуде - односно злоупотребе поверења.

Права детета су људска права

Глобални феномен

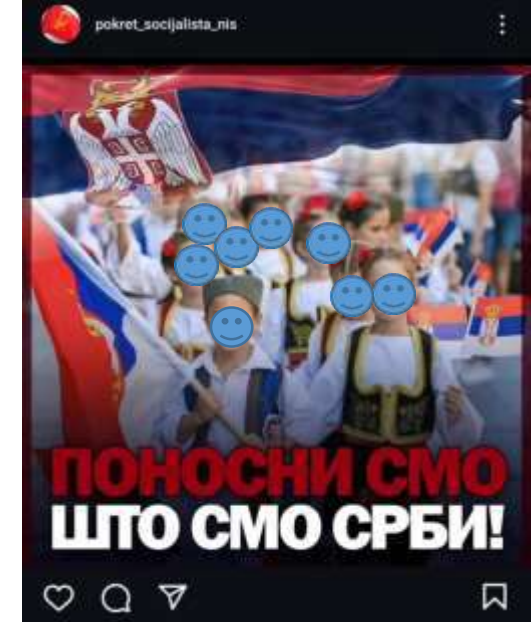
- Мирнодопска злоупотреба деце
- Злоупотреба у ратним околностима
- Најчешће у спреси са медијском злоупотребом

Права детета су људска права

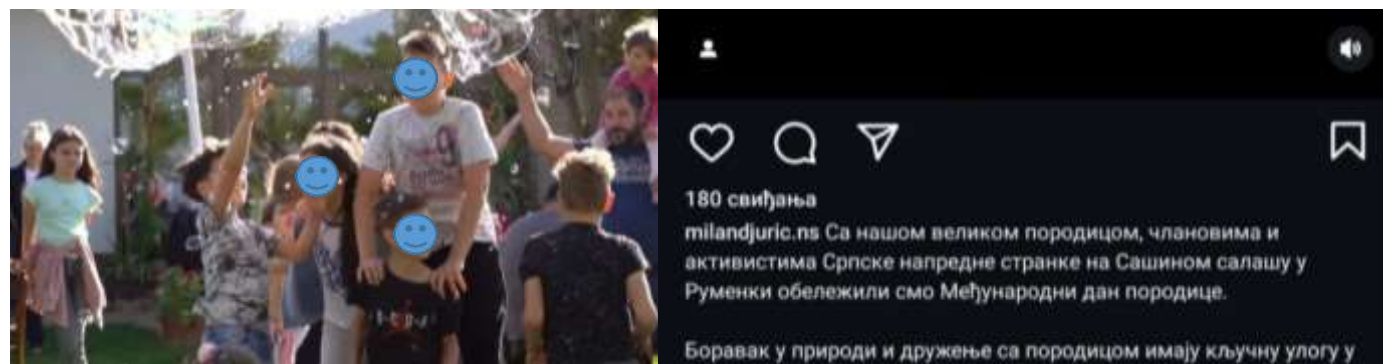
Врсте политичке злоупотребе деце

- Укључивање деце у функционерску кампању
- Посете политичара породицама са децом
- Присуство деце на партијским догађајима
- Уличне акције пол. партија
- “Декорација децом” без контекста
- Остало

Права детета су људска права

Joш неки примери из мониторинга...

Права детета су људска права

ЗАШТО ЈЕ ПОЛИТИЧКА ЗЛОУПОТРЕБА ДЕЦЕ НЕПРИХВАТЉИВА

- Деца су грађани са правима
- Деца нису инструмент
- Деца нису роба
- Деца нису декор
- Деца нису мета
- Дечје достојанство мора да се поштује
- Дете није ничија својина
- Дечје достојанство мора да се поштује

**Foto:BBC*

Права детета су људска права

Зато што деца имају права

- Да учествују у друштвеном животу у областима које их се тичу
- Да разумеју за шта ће се њихови искази и „лик“ користити
- Да буду потпуно информисана
- Да се њихово мишљење уважи
- Да им приватност буде заштићена
- Да се поштује њихово достојанство
- Да не буду експлоатисана и манипулисана
- Да буду заштићена од говора мржње и свега другог што им угрожава развој

• **foto: Education next*

Шта је дозвољено, а шта не у политичким кампањама

У реду је ако политичар/ка жели да:

- Покаже да му/јој је стало до деце
- Јасно укаже на то како ће унапредити живот деце својим деловањем
- Чује и уважи мишљење деце у темама које их се тичу
- Да покаже своју обичну, људску страну
- Да покаже да му је стало до сопствене породице

Није у реду ако политичар/ка:

- Позива се на сагласност родитеља, без уважавања дечјег информисаног пристанка
- Употребљава децу у кампањи (позивање медија да испрате фотографисање и снимање са децом у школама, вртићима, на спортским теренима, у оквиру породица исл...)
- Користи децу за креирање материјала у којима су деци „стављене речи у уста“ без контекста разумевања
- Позива децу и младе на учешће у догађају у коме им не обезбеђује заштиту и лимитира њихово стварно учешће

- Организује догађај егзактног политичког карактера у коме учествују деца
- Поставља фотографије сопствене деце на званичне функционерске стране или стране своје политичке партије
- Медијски експлатише приватан живот своје деце (фотографије са летовања, из приватног животног простора, из образовне институције исл...)
- Води политичку кампању из позиције родитеља

У реду је ако се политичар/ка обраћа деци:

1

Да представи своју политику намењену деци и младима најширој јавности

2

Да мобилише децу и младе за друштвене промене које их се тичу

3

Да би комуницирао са одраслима на јасан и разумљив начин

4

Да покаже да у својим политикама уважава децу и да су му деца важна

5

Да би помогао и учинио неопходне друштвене уступке деци

Права детета су људска права

НИЈЕ у реду ако се политичар/ка обраћа деци:

Представљајући се бајковито и нереално

Користи канале на којима се наводно обраћа деци знајући да су деци неприступачни

Игра на „емоционалну лепљивост“ злоупотребљавајући децу млађег узраста, а избегавајући разговора нпр. са средњошколцима

Говори о темама „важним деци“ без да се са децом консултовао/ла

Претвара се да одговара на стварна питања деце

Права детета су људска права

PREPOZNAVANJE I SPREČAVANJE političke zloupotrebe dece u školi

Politički događaji u školi

Kada se školski prostor koristi za političke promocije, skupove ili kampanje.

Ako su učenici angažovani za prisustvo ili učestvovanje u političkim aktivnostima (npr. doček političara, nastup na političkom događaju).

„Kobajagi“ obrazovanje

Kada se političke poruke prenose kroz programe, donacije, ili aktivnosti predstavljaju kao podrška obrazovanju, ali imaju politički cilj.

Kada se slike ili podaci učenika koriste u političke svrhe, bez jasnog i informisanog pristanka škole, roditelja i dece.

Eksploatacija privatnosti

Deca kao "dekoracija"

Postavljanje jasnih pravila

Zabrana korišćenja školskog prostora za političku promociju.
Uvođenje protokola za odobravanje aktivnosti koje uključuju učenike, osiguravajući da nema političkog (partijskog, funkcionerskog) sadržaja.
Uvođenje protokola o načinu komuniciranja sa medijima u cilju zaštite najboljeg interesa učenika.

Edukovati nastavnike, učenike i roditelje o štetnosti političke zloupotrebe dece.
Organizovati radionice o pravima deteta i etičkom ponašanju prema deci.

Podizanje svesti:

Zaštita podataka:

Osigurati da se fotografije i informacije o učenicima ne koriste bez dozvole i jasnog obrazloženja svrhe. Uvek odgovorno koristiti informacije o učenicima u/nj glasilima škole uz dobijenu saglasnost o konkretnoj svrsi.
Preispitati praksu godišnjih roditeljskih saglasnosti – čime se praktično onemogućava individualan pristup konkretnim događajima u školi ili u organizaciji škole.

Šta škola može da uradi kada primeti zloupotrebu

Reagovanje unutar škole:

Ukazati na neprikladnost događaja ili aktivnosti koje zloupotrebljavaju decu i prekinuti ih.
Informisati roditelje o situaciji i eventualnim posledicama za decu, ukoliko se zloupotreba već dogodila.

Prijaviti slučaj lokalnim vlastima, Ministarstvu prosvete ili organizacijama za zaštitu prava deteta.
Poslati zvanično obaveštenje političkim akterima ili organizatorima događaja da prekinu sa zloupotrebom.

Obraćanje nadležnima

Podrška učenicima

Razgovarati sa učenicima koji su učestvovali u spornim aktivnostima kako bi se smanjio potencijalni negativni uticaj na njih.

Škola kao promoter zaštite prava deteta

Kreiranje sigurne sredine:

Škola treba da bude neutralan prostor u kojem su deca zaštićena od političkih i drugih vrsta eksploatacije.

Ohrabrivanje kritičkog razmišljanja:

Učiti decu da prepoznaju političku manipulaciju i razumeju svoja prava.

Saradnja sa roditeljima i zajednicom:

Zajednički rad na zaštiti dece kroz informisanje i aktivno uključivanje roditelja u donošenje odluka.

Obrazovne institucije imaju ključnu ulogu u sprečavanju političke zloupotrebe dece i stvaranju društva koje poštuje njihova prava. Ove smernice omogućavaju školama da aktivno štite učenike i njihovu budućnost.

Izrada ovog Infopaketa omogućena je u sklopu projekta "Unapređenje integriteta izbora u Srbiji" koji sprovodi Crta uz podršku Britanske ambasade u Beogradu. Za sadržaj Infopaketa odgovorni su njeni autori i on ne mora nužno odražavati stavove Crte niti Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

Zašto je ovo važno

Zaštita dostojanstva učenika:

Deca nisu sredstvo za ostvarenje političkih ciljeva; njihovo pravo na bezbedno obrazovanje mora biti prioritet.

Dugoročni uticaj:

Škola svojim primerom utiče na buduće generacije, promovišući vrednosti poštovanja autonomije, neutralnosti i integriteta.

Podrška zdravom razvoju:

Deca imaju pravo na obrazovanje koje ih štiti od manipulacije i eksploatacije svuda i od koga god da dolazi.

Saveti za roditelje: Kako prepoznati političku zloupotrebu dece

01

Deca u političkim kampanjama

Ako se deca pojavljuju na političkim skupovima, u reklamama, ili se njihova slika koristi u svrhu prikupljanja podrške.

02

Deca kao "alat" za poruke

Kada političari koriste decu da emotivno utiču na birače, poput fotografija dece na javnim događajima.

03

Privatnost deteta

Kada se narušava privatnost deteta, uključujući objavljivanje privatnih informacija ili slika u javnim kampanjama.

04

„Kobajagi“ politika

Kada političke poruke ciljaju decu ili koriste teme važne deci kako bi prikupile simpatije, ali bez realnih rešenja za probleme dece ili van konteksta.

Izrada ovog Infopaketa omogućena je u sklopu projekta "Unapređenje integriteta izbora u Srbiji" koji sprovodi Crta uz podršku Britanske ambasade u Beogradu. Za sadržaj Infopaketa odgovorni su njeni autori i on ne mora nužno odražavati stavove Crte niti Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

Saveti za roditelje:

Kako sprečiti i reagovati na političku zloupotrebu dece

01

Ne bežite od odluka

Ne dozvolite učesće vašeg deteta ukoliko ste sigurni da se radi o zloupotrebi (čak i ukoliko se dešava u obrazovnoj instituciji i sl...).

Proverite kontekst i namere

Pre nego što dete učestvuje u bilo kom događaju i vi za to učesće date pisanu saglasnost, procenite da li su prava i interesi deteta zaštićeni (ko su organizatori i akteri, gde se održava događaj, koji mu je cilj, postoje li procedure zaštite dece, ko ide u pratnji dece...).

03

Razgovarajte sa detetom

Pitajte dete za mišljenje i obavestite ga o svrsi i potencijalnim posledicama učesća na konkretnim događajima.

Informišite se

Saznajte više o dečijim pravima i praksama političke zloupotrebe dece i ko su glavni akteri zloupotreba.

05

Podignite svest

Razgovarajte sa drugim roditeljima, školama i zajednicom o štetnosti zloupotrebe dece za političke svrhe (Savet roditelja, roditeljski sastanci, razgovori sa kolegama, prijateljima, porodicom...).

Fotografisanje i snimanje dece

Bez davanja pisane saglasnosti roditelja/staratelja NE MOŽE se uzimati izjava, niti fotografisati/snimati dete. Zahtevajte da dokument koji treba da potpišete bude jasan, koncizan i sadrži sve relevantne informacije - time ćete dati informisanu saglasnost). Nikada ne dajte saglasnost ukoliko vaše dete ne želi da učestvuje.

Izrada ovog Infopaketa omogućena je u sklopu projekta "Unapređenje integriteta izbora u Srbiji" koji sprovodi Crta uz podršku Britanske ambasade u Beogradu. Za sadržaj Infopaketa odgovorni su njeni autori i on ne mora nužno odražavati stavove Crte niti Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

Saveti za roditelje: Šta raditi ako primetite zloupotrebu

01

Ne delite politički sadržaj koji koristi decu

Izbegavajte širenje materijala koji uključuje zloupotrebu dece čak ni u kontekstu edukacije/informisanja.

02

Kontaktirajte odgovorne u cilju prevencije

Obratite se organizatorima događaja, školama/vrtićima ili političkim predstavnicima sa zahtevom da prestanu da koriste decu.

03

Obavestite nadležne ako se zloupotreba već dogodila:

Prijavite institucijama koje su zloupotrebu učinile i nadležnim organima i zahtevajte adekvatnu reakciju (ukoliko se desila u školi - Ministarstvu prosvete, npr.) i ukoliko ne reaguju - instituciji Zaštitnika građana.

04

Podržite promene

Podržite inicijative i organizacije koje se bore protiv političke zloupotrebe dece, postanite njihov deo.

Mediji mogu da budu saveznici u sprečavanju političke zloupotrebe, ali mogu i da učestvuju u zloupotrebi. Iskoristite dostupne pravne mehanizme pre nego što se obratite medijima.

Izrada ovog Infopaketa omogućena je u sklopu projekta "Unapređenje integriteta izbora u Srbiji" koji sprovodi Crta uz podršku Britanske ambasade u Beogradu. Za sadržaj Infopaketa odgovorni su njeni autori i on ne mora nužno odražavati stavove Crte niti Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

Saveti za roditelje: Zašto je važno reagovati?

Zaštita dostojanstva: Deca su ravnopravni članovi društva sa pravima koja uključuju zaštitu od eksploatacije.

Negativni uticaj: Politička zloupotreba može izazvati trajne posledice po emocionalni i socijalni razvoj deteta.

Društvena odgovornost: Aktivnim delovanjem doprinosimo stvaranju društva koje poštuje prava dece.

Primenom ovih smernica možemo zajedno raditi na zaštiti dece i njihovih prava u svakodnevnom životu i širem društvenom kontekstu.

Izrada ovog Infopaketa omogućena je u sklopu projekta "Unapređenje integriteta izbora u Srbiji" koji sprovodi Crta uz podršku Britanske ambasade u Beogradu. Za sadržaj Infopaketa odgovorni su njeni autori i on ne mora nužno odražavati stavove Crte niti Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

Корисни линкови

- <https://prijateljidece.org/wp-content/uploads/2025/03/Kako-spremiti-zloupotrebu-dece-u-politicke-svrhe-Smernice-za-politicke-aktere-final.pdf>
- <https://decaimediji.com/wp-content/uploads/2025/02/Infopaket-skola.pdf>
- <https://decaimediji.com/wp-content/uploads/2025/02/Infopaket-za-roditelje-Kako-prepoznati-spremiti-i-reagovati-na-politicku-zloupotrebu-dece.pdf>

 +381 (0) 31 510 180

 ucpd.1998@gmail.com

 <https://ucpd.rs/>

 Димитрија Туцовића 60, Ужице

OSTANIMO U KONTAKTU

@prijateljidecesrbije

prijateljidece.org

@prijateljidece.srbije

office@prijateljidece.org

ХВАЛА